

SPRAVODLIVÝ PROCES A DOHODA O VINE A TRESTE

MARTINA FEDORIŠINOVÁ ČELKOVÁ

Právnická fakulta P. J. Šafárika v Košiciach, Slovenská republika

Abstract in original language

Predmetom článku je skúmanie spravodlivosti konania v podmienkach slovenského právneho systému, zamyslenie sa nad otázkami obsahu práva na spravodlivý proces pri aplikácii práva, konkrétnom v trestnom konaní, v osobitnom type ukončenia trestného konania – pri dohodovaní a uzatváraní dohody o vine a treste a zamyslenie sa nad otázkami prístupu prokuratúry a následne súdu k tomuto inštitútu.

Key words in original language

Trestné konanie, dohoda o vine a treste, prokuratúra, obvinený, súd

Abstract

Subjects of article be under review of justice activity in conditions of Slovak law system, be lost in thought over questions' content of right to fair trial near application laws, concrete in special type of criminal proceeding - plea bargain and be lost in thought over prosecuting attorneys' office and court access to this institute.

Key words

Criminal proceeding, plea bargain, prosecuting attorneys' office, accused, court

Právo na spravodlivý proces, vymedzenie a definícia ktorého nie je zahrnutá do trestného poriadku, ani iného predpisu, je podľa právnej teórie právom individuálnym, predmetom a obsahom ktorého je čistota konania – „kosher konanie“, spĺňajúce všetky aspekty spravodlivého procesu. Právo na spravodlivý proces tvorí základ práva každého jednotlivca na prejednanie jeho veci v konaní, ktoré spĺňa všetky ústavné a zákonné kritériá spravodlivosti, a v priebehu ktorého budú tieto kritériá bezo zvyšku dodržiavané a výsledkom ktorého bude spravodlivé rozhodnutie¹⁾. Európsky súd pre ľudské práva v súvislosti s výkonom spravodlivosti v rozhodnutí vo veci Delcourt konštatoval, že „.....spravodlivosť nielen musí byť

---

1) JELÍNEK, J. a kolektiv. Trestní právo procesní. 5.aktualiz. vyd. Praha:Linde, 2007, s.37

vykonávaná, ale rovnako musí byť viditeľné, že je vykonávaná.2) V príspevku sa chcem práve zaoberať „viditeľnosťou“ spravodlivosti v konaní o dohode o vine a treste s poukazom na možnosť rozličného prístupu prokuratúry k rozličným obvineným pri rovnakom splnení zákonných podmienok na jej uzavretie.

Dňa 1. 1. 2006 nadobudol v SR účinnosť trestný poriadok, vydaný pod č. 301/2005 Z. z., ktorý zaviedol nový inštitút - možnosť uzavretia dohody o vine a treste (ďalej Dohoda) medzi prokurátorom a obvineným. Táto dohoda sa pripojila k ostatným inštitútom, ako sú zmier a podmiennečné zastavenie trestného stíhania, predstavujúce osobitné spôsoby skončenia trestného stíhania. Kým však podmiennečné zastavenie trestného stíhania a zmier sú obmedzené okruhom trestných vecí, na ktoré sa tieto inštitúty dajú aplikovať, pretože ich použitie prichádza do úvahy iba v konaní o prečine, za ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje 5 rokov, inštitút o vine a treste, čo do okruhu trestných činov, ale ani následku trestného činu a osoby páchatel'a, nemá obmedzenie. Je však potrebné poukázať na to, že aj keď aj podmiennečné zastavenie trestného stíhania je možné aj u niektorých trestných činov, sadzba ktorých prevyšuje obligatórnu päťročnú hranicu trestnej sadzby, ide iba o taxatívne vymenované trestné činy, pri ktorých záujem spoločnosti na ich objasnení prevyšuje záujem na trestnom stíhaní spolupracujúceho obvineného. Aj v tomto prípade však zákon taxatívne uvádza, voči ktorým osobám nie je možné pri takýchto trestných činoch trestné stíhanie podmiennečne zastaviť.³⁾ Inštitút Dohody o vine a treste tak môžeme označiť za jediný univerzálny spôsob osobitného skončenia trestného stíhania.

Právna konštrukcia dohody o vine a treste priniesla do trestného práva prvok typický pre súkromnoprávnu sféru občianskeho či obchodného práva, prvok „zmluvy - dohody“, a to medzi obvineným a prokurátorom. Kým pri spomínaných inštitútoch zmieru a podmiennečného zastavenia trestného stíhania prokurátor rozhodoval jednostranným právnym aktom, pri dohode o vine a treste je pozícia prokurátora pozíciou jednej zo strán. Napriek tomu, je jeho postavenie výnimočné, a v tejto súvislosti aj predmetom môjho príspevku, a to v tom, že aj pri splnení všetkých zákonných materiálnych podmienok na strane obvineného, prokurátor Dohodu o vine a treste nie je povinný uzavrieť, prípadne návrh na začatie rokovania môže dokonca odmietnuť, a to bezdôvodne. Bezdôvodne v tom zmysle, že zákon neukladá prokurátorovi povinnosť uvádzať vo svojom zamietavom stanovisku oznamovanom obvinenému, dôvody svojho rozhodnutia.

-----
2) vid' rozhodnutie ESLP vo veci Delcourt, 1970, A-11 in Čapek, J.: Evropský soud a evropská komise pro lidská práva: přehled judikatury : přehled judikatury a nejzávažnějších případů. Praha: Linde Praha a.s., 1995. s. 42

3) §218 ods. 1 trestného poriadku č. 301/2005 z.z.

Samotné materiálne podmienky stanovené zákonom na to, aby prokurátor mohol začať konanie o dohode o vine a treste, sú zadefinované v §232 ods. 1 Tr. poriadku tak, že prokurátor môže začať konanie o dohode o vine a treste ak výsledky vyšetrovania dostatočne odôvodňujú záver, že skutok, pre ktorý je obvinený stíhaný

je trestným činom a spáchal ho obvinený, ktorý sa k spáchaniu skutku priznal, uznal vinu (na rozdiel od Zmieru a Podmienečného zastavenia trestného stíhania, kde jednou z podmienok je, že obvinený sa ku skutku priznal, avšak bez uznania viny) a dôkazy nasvedčujú pravdivosti priznania obvineného4).

Prechodným ustanovením Trestného poriadku, v § 561ods. 2 Tr.por. zákonodarca osobitne upravil, že podrobnosti o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o vine a treste ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo spravodlivosti5). Na základe tohto ustanovenia bola vydaná vyhláška č. 619/2005 Z. z. o postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznaní viny a o prijatí trestu. V jej zmysle pri zvažovaní vhodnosti konania o vine a treste u obvineného sa prokurátor riadi svojim vnútorným presvedčením, založeným na vyhodnotení trestnej veci podľa kritérií uvedených v §4 a §5 vyhlášky č. 619/2005 z.z., ako keby začal konanie z vlastnej iniciatívy6). Kritériá, ktoré má prokurátor brať do úvahy pri vyjednávaní dohody, sú okrem trestným poriadkom ako zákonom upravených podmienok, aj všetky relevantné skutočnosti, najmä:

- ochota obvineného spolupracovať pri vyšetrowaní alebo skrátenom vyšetrowaní iných obvinených,
- minulosť obvineného, najmä skoršie odsúdenia,
- povaha a závažnosť trestného činu, ktorý je predmetom obvinenia, prejavená ľútosť a pocit viny obvineného, jeho ochota dobrovoľne prevziať zodpovednosť za svoje konanie,
- záujem na rýchlom a primeranom skončení trestnej veci,
- pravdepodobnosť usvedčenia obvineného v súdnom konaní,
- pravdepodobný trest alebo iné dôsledky v prípade, že obvinený bude usvedčený v súdnom konaní,

-----
4) § 232ods. 1 Trestného poriadku č. 301/2005 z.z.

5) §561 ods.2 trestného poriadku č. 301/2005 z.z. „Podrobnosti o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o vine a treste ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo spravodlivosti.

6) §3 vyhlášky 619/2005 o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznaní viny a prijatí trestu

- pravdepodobný dosah súdneho konania na svedkov,

- verejný záujem, na základe ktorého by sa prípad mal prejednať v súdnom konaní na základe obžaloby podanej prokurátorom,
- náklady súdneho konania vrátane nákladov na prípadné odvolacie konanie,
- potreba zabrániť oneskorenému skončeniu iných rozpracovaných trestných vecí
- dosah na právo poškodeného
- ochotu obvineného nahradiť škodu, ktorú spôsobil trestným činom.7)

V aplikačnej praxi spôsobilo upravenie týchto podmienok, vôbec zvažovania vhodnosti dohadovania o vine a treste, ale následne aj okolností jej uzavretia, a predovšetkým zakotvenie možnosti zníženia trestu až o jednu tretinu, iba vyhláškou a nie zákonom, minimálne rozpaky. Viacero odborných vyjadrení sa prikláňa k názoru, že všetky kritéria k takémuto ukončeniu trestného stíhania, nielen základné, upravené v §232 trestného poriadku, by mali byť upravené zákonom, v tomto prípade trestným poriadkom. Prikláňam sa k názoru Judr. Filička, ktorý konštatuje, že predpis vydaný ministerstvom môže zasahovať (ak hovoríme o dohode) nanajvyš do administratívneho postupu prokurátora po uzavretí dohody, a to pri predkladaní veci súdu.8)

Prihliadanie na všetky vyššie uvedené kritériá sa týka samozrejme prípadov činnosti prokurátora, ktorý je na uzavretie dohody o vine a treste prístupný a ochotný. Prax však ukázala, že nie je výnimočný postup prokuratúry, kedy prokurátor z vlastnej iniciatívy dohadovacie konanie nezačne a podnet obvineného odmietne, bez uvedenia dôvodu. Obhajca vo svojej praxi následne, nie raz, nevie klientovi zdôvodniť, na základe čoho vo svojom vnútornom presvedčení prokurátor dospel k záveru, že dohodu nielen že neuzavrie, ale nedá obvinenému možnosť dohadovacie konanie ani začať. Otázka je z pohľadu obvineného zásadnou, a to predovšetkým s ohľadom na to, že v dohode o vine a treste je možné dohodnúť, ako už bolo uvedené, trest znížený až o jednu tretinu pod dolnú hranicu zákonom ustanovenej trestnej sadzby.9) V konkrétnom prípade trestného konania v meste M. dokonca došlo k situácii, že prokurátor a obvinený uzavreli dohodu o vine a treste, ktorá bola predložená na—

---

7) §4 vyhlášky 619/2005 o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznaní viny a prijatí trestu

8) FILIČKO, m. Dohoda o vine a treste, *Justičná revue*, 58, č.8-9, s.116-1120

9) § 5 ods. 2 vyhlášky 619/2005 o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznaní viny a prijatí trestu

schválenie súdu, kde pred začatím verejného zasadnutia konanom o danej otázke prokurátor oznámil, že návrh dohody berie späť, čím by sa vec vrátila do stavu prípravného konania. Na otázku súdu z akého dôvodu, prokurátor odpovedal, že nie je povinný oznamovať svoje dôvody. I keď zo striktného pohľadu zákona mal pravdu, po prerušení verejného zasadnutia, keď sudca oznámil prokurátorovi, že keďže v danom prípade je rozdiel medzi dohodnutým trestom a trestom, ktorý obvinenému bude musieť súd v prípade uznania viny na hlavnom pojednávaní uložiť, tak významný, že navrhne obvinenému, aby podal podnet na ústavný súd pre posúdenie otázky, či nedošlo konaním prokurátora k porušeniu jeho práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, prokurátor svoje stanovisko zmenil a so schválením dohody súhlasil. Netreba ani zdôrazňovať, že obvinený, o osude ktorého sa konalo, bol postupom prokuratúry veľmi znechutený a hlavne sa cítil bezmocne. Sám sudca však po skončení verejného zasadnutia skonštatoval, že i on má osobne za to, že na uzavretie dohody o vine a treste nie je zákonný nárok a podnet na ústavný súd by bol zrejme bezúspešný. Riešením v danej situácii by bolo zakotvenie povinnosti prokurátora uviesť dôvody, pre ktoré nemá na uzavretí dohody o vine a treste s konkrétnym obvineným záujem, pričom toto písomné oznámenie výhrad by bolo pripojené k spisu. Zároveň by bolo vhodné pre takýto prípad zakotviť zákonnú úpravu toho, v akých prípadoch je oprávnený prokurátor od už uzavretej dohody odstúpiť a návrh na schválenie zobrať späť, a to napr. tak, že na takýto krok má nárok, ak vyjdú najavo okolnosti, ktoré pri uzatváraní dohody neboli známe.

Osobitnú otázku pri posudzovaní dohody o vine a treste predstavuje následný postup súdu pri predložení dohody o vine a treste na schválenie. Môže sa stať, že súd dohodu o vine a treste odmietne, alebo ju neschváli a uznesením vráti vec prokurátorovi do štádia prípravného konania. Práve v tejto súvislosti sa v trestnom poriadku stretávame s pojmom „zrejme neprimeraná dohoda a nespravodlivá dohoda o vine a treste“. V § 334 tr. por. Rozhodovanie o návrhu na dohodu o vine a treste ods. 2) : ak súd dohodu o vine a treste, ktorá v navrhnutom znení nie je zrejme neprimeraná, ale ju nepovažuje za spravodlivú, oznámi svoje výhrady stranám, ktoré môžu navrhnúť nové znenie dohody o vine a treste. Na tento účel súd preruší verejné zasadnutie na potrebný čas. Ak sa strany dohodnú, súd postupuje podľa § 334 ods. 4 Tr. por., t.j. dohodu rozsudkom schváli.¹⁰⁾ (osobitne upozorňujem na skutočnosť, že súd svoje výhrady proti dohode na rozdiel od prokurátora oznamuje) Definícia použitých pojmov nie je nikde zakotvená ani nijako bližšie upravená. Komentár Trestného poriadku o zrejmej neprimeranosti návrhu dohody o vine a treste uvádza, že ide o prípad, keď takýto návrh v zmysle §34, §39 ods.1, 2 písm. d) Trest. zák.

---

10) §334 ods. 2,4 Trestného poriadku č. 301/2005 z. z.

nezodpovedá zásadám ukladania trestov v zmysle trestného zákona. 11) Neprimeranosť dohody o vine a treste v takomto prípade bude spočívať v tom, že navrhovaný trest neumožňuje zákon za trestný čin uložiť, alebo navrhovaný trest je mimo zákonom ustanovenej trestnej sadzby. V takom prípade súd návrh odmietne a nadobudnutím právoplatnosti o odmietnutí dohody o vine a treste sa vec vracia do štádia prípravného konania.12)

Pokiaľ ide o „nespravodlivosť“ navrhovanej dohody, za nespravodlivú dohodu o vine a treste bude možné považovať dohodu, kde navrhovaný trest je prísny, alebo naopak, mierny vzhľadom na závažnosť spáchaného skutku13).V takom prípade rovnako umožní súd stranám po oznámení svojich výhrad uzavrieť novú dohodu Verejné zasadnutie na ten účel preruší. Ak sa strany nedohodnú, súd navrhovanú dohodu neschváli.(na rozdiel od odmietnutia v predchádzajúcom prípade).V takom prípade vec uznesením vráti prokurátorovi do prípravného konania. V aplikačnej praxi sa stretávam s názorom, že vrátením veci do prípravného konania je povinnosťou prokurátora už iba podať obžalobu. S týmto názorom sa nestotožňujem, keďže dikcia zákona povinnosť prokurátorovi podať obžalobu neukladá, prípadne nekonštatuje, že vec sa vracia do prípravného konania za účelom podania obžaloby. Podľa môjho názoru nič nebráni opätovnému uzavretiu dohody o vine a treste medzi obvineným a prokurátorom a dokonca nie je zákonom vylúčená ani možnosť opätovného podania návrhu dohody o vine a treste v pôvodnom znení. Je zrejmé, že jej podanie bude bezúspešné, ale z teoretického hľadiska je otázka ako môže súd prinútiť prokurátora prinútiť podať obžalobu, prípadne prísnejší návrh dohody o vine a treste minimálne zaujímavý.

Otázka spravodlivosti návrhu dohody o vine a treste, tak ako ju posudzuje súd je zaujímavá aj z toho hľadiska, že súd v zmysle §334 ods. 1 trestného poriadku môže rozhodovať len o skutku, jeho právnej kvalifikácii, primeranosti trestu, ochrannom opatrení vo vzťahu k obvinenému, ako aj o výroku na náhradu škody v rozsahu uvedenom v návrhu na dohodu o vine

---

11) Minárik, Š. a kol. : Trestný poriadok. Stručný komentár. Bratislava: IURA EDITION, 2006, 821 s.ISBN8080780854

12) §331ods. 1 písm. b) Trestného poriadku

13) PROKEINOVÁ M. JUDr., PhD., Niekoľko postrehov a poznámok k dohode o vine a treste, bulletin slovenskej advokácie, č. 11, 2009, str. 3-4

a treste.14) Celý obsah spisu preskúma predseda senátu v zmysle §331 ods. 1 trestného poriadku iba za účelom jeho prípadného odmietnutia, ak zistí závažné porušenie procesných predpisov, najmä porušenia práva na obhajobu, alebo ak navrhovaná dohoda o vine a treste je zrejme neprimeraná.

Správnosť skutku ustálenú v návrhu v konaní o dohode o vine a treste súd nemôže skúmať. Za súčasného stavu vlastne nie je možné ani sa oboznámiť s príslušným spisom.15) Relevantné posúdenie a určenie či je predkladaný návrh dohody spravodlivý či nespravodlivý je podľa môjho názoru bez detailného poznania spisu a veci ako takej otázkou minimálne sporný. Aj prax ukazuje, že i keď je relatívne bežným dôvodom na odmietnutie dohody o vine a treste súdom jej neprimeranosť, konštatovanie nespravodlivosti dohody je zo strany súdov minimálne.

V závere sa chcem v súvislosti s otázkou spravodlivosti konania o dohode o vine a treste ako takého, dotknúť aj otázky spôsobilosti obvinených bez ďalšieho uzatvárať takúto dohodu, schválením ktorej súdom sa vec právoplatne končí, bez možnosti podať voči rozhodnutiu o schválení dohody o vine a treste odvolanie. Rozhodnutie súdu o schválení dohody o vine a treste, ako už bolo uvedené vyššie, je totiž rozhodnutím súdu, ktoré nadobúda právoplatnosť vyhlásením a nie je možné voči nemu podať odvolanie.16) Súd obvineného na túto skutočnosť osobitne upozorňuje, a to v rámci ním kladených otázok na verejnom zasadnutí pri schvaľovaní dohody o vine a treste 17) Obvinený tak na základe zákonom upravených otázok kladených súdom, musí na všetky kladne odpovedať, inak súd vec vráti prokurátorovi do prípravného konania.18) Poslednou zo stanovených zákonom upravených otázok je otázka súdu, či si obvinený uvedomuje, že ak súd prijme návrh na dohodu o vine a treste a vynesenie rozsudok, ktorý nadobudne právoplatnosť vyhlásením, nebude proti tomuto rozsudku možné podať odvolanie.19)

---

14) §334 ods. 1 trestného poriadku č. 301/2005 Z. z.

15) Návrh novely trestného poriadku, s.45, s.47 v súvislosti so zakotvením nového dovolacieho dôvodu, ak je trest zrejme neprimeraný, ktorý však nebol schválený.

16) §334 ods. 5 Trestného poriadku č. 301/2005 Z. z.

17) §333 ods. 3 Trestného poriadku č. 301/2005 Z. z.

18) §334 ods. 3 Trestného poriadku č. 301/2005 Z. z.

19) §333 ods.3 písm. j) Trestného poriadku č. 301/2005 Z.z

V praxi sú však bežné prípady, kedy nie je celkom zrejmé, či si obvinený naozaj uvedomuje, na aké otázky kladne odpovedá, keďže koná pod vplyvom toho, že iba v prípade, že na všetky otázky odpovie áno, môže súd návrh dohody schváliť. Opakovane sa v tejto súvislosti stretávame s otázkou, či nie je vhodné obligatórne ustanovovať pre prípad schvaľovania dohody o vine a treste obhajcu ex offio. V zmysle platného trestného poriadku je síce možné ustanoviť obhajcu vtedy, ak to považuje súd a v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt za nevyhnutné najmä preto, že majú pochybnosť o spôsobilosti obvineného náležite sa obhajovať.²⁰⁾, avšak posúdenie tejto otázky, t.j. spôsobilosti obvineného, je otázkou vyložené subjektívnou, bez možnosti jej objektívneho overenia. Osobne si preto myslím, že vzhľadom na závažnosť úkonu uzatvorenia a schválenia dohody o vine a treste, by bolo vhodné upraviť pre dohodu o vine a treste povinnú obhajobu.

1. ZÁVER

Zavedenie inštitútu dohody o vine a treste do slovenského trestného poriadku, je napriek niektorým načrtnutým otázkam, jednoznačne pozitívnym krokom. Jeho potvrdením je každoročný nárast počtu takto skončených trestných stíhaní. Otázka vhodnosti zakotvenia povinnej obhajoby, či upravenia povinnosti pre prokurátora oznamovať svoje výhrady proti dohadovaciemu konaniu, sú napriek tomu podľa mňa stále otvorené.

---

20) §37 ods. 2) Trestného poriadku č. 301/2005 Z.z